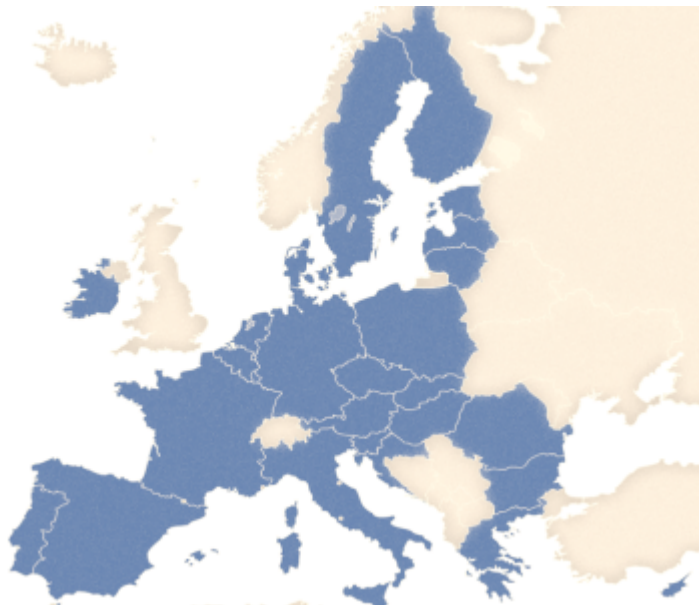

Sverige och EU

[Konstitutionell rätt](#) - [Rättsstat och rättssäkerhet](#) - [Normgivningsmakt](#) - [Offentlighetsprincipen](#) - [Sverige och EU](#) - [Ordlista](#)

Introduktion

Den Europeiska Unionen (EU) är en unik politisk och ekonomisk union som består av 27 europeiska länder som tillsammans arbetar för att främja fred, stabilitet och välbefinnande i Europa. Grundad efter andra världskrigets förödelse, syftar EU till att främja samarbete mellan sina medlemsstater genom ett gemensamt rättsligt och ekonomiskt system. EU har egna institutioner som Europaparlamentet, Europeiska rådet och Europeiska kommissionen, som alla spelar olika roller i EU:s beslutsfattande och administration.

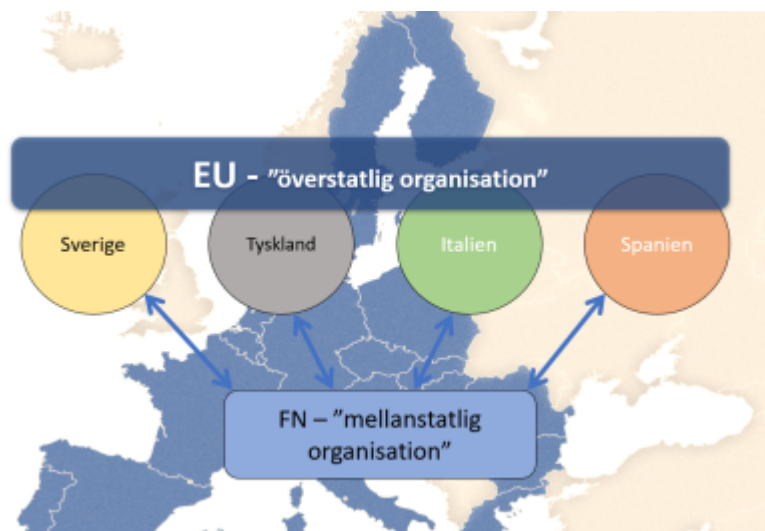
EU:s inre marknad erbjuder fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och människor mellan medlemsländerna. Detta innebär att medborgare i EU kan resa, arbeta och studera i vilket annat EU-land som helst utan särskilda tillstånd. EU har också sin egen valuta, euron, som används av 19 av dess medlemsstater.

Förutom ekonomisk integration arbetar EU även för att adressera globala frågor såsom klimatförändringar, hållbar utveckling och internationell säkerhet. EU:s gemensamma politik och regelverk har gjort det till en av de största ekonomiska aktörerna internationellt och en viktig partner i internationellt samarbete och diplomati.

EU har skapats genom att medlemsländerna i fördrag bestämt vad EU är, kan och ska göra. Fördragen motsvarar ett medlemslands grundlag där man normalt kan läsa var och hur den offentliga makten utövas.

Vad är EU?

EU som projekt är unikt i internationellt sammanhang. Inte som internationellt organisation, sådana finns det gott om. Det är snarare hur EU är organiserat och framför allt påverkan på medlemsstaterna som är unikt. EU är en "överstatlig" organisation till skillnad från "mellanstatliga" organisationer.

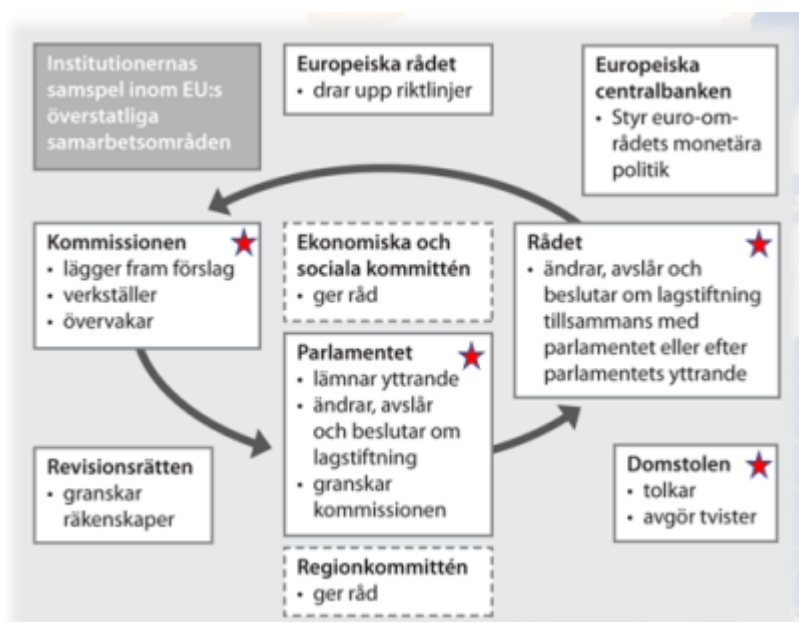

Det innebär att EU är en del av staterna och i vissa frågor har bestämmanderätt, främst genom lagstiftning. Normalt har stater i internationella sammanhang ansetts suveräna, självständiga. Inget annat land kan bestämma över ett annat, än mindre lagstifta åt andra länder. Det som har hänt i EU är att medlemsstaterna "överlämnat" en del av sin suveränitet åt EU, som i sin tur kan lagstifta på ett sätt som är bindande för medlemsstaterna. Inte nog med det, EU-rätten står över nationell lagstiftning (företrädesprincipen, mer om den längre fram).

Lagstiftningen inom EU-rätt delas normalt upp i **primärrätt** (fördrag) och **sekundärrätt** (förordning och direktiv). Där fördragen hör till primärrätten och EU:s lagstiftning, i form av förordningar och direktiv, hör till sekundärrätten. I detta avseende kan man se på primärrätten som EU:s "grundlag" och sekundärrätten som "lag".

EU:s institutioner (aktörer)

Europeiska unionen (EU) är en unik politisk och ekonomisk union som består av 27 europeiska länder. För att effektivt styra denna omfattande och diversifierade sammanslutning har EU utvecklat en komplex institutionell struktur. De fyra huvudinstitutionerna – Europeiska kommissionen, Europeiska rådet (eller ministerrådet), Europaparlamentet och Europeiska unionens domstol – spelar centrala roller i unionens dagliga verksamhet och beslutsprocess.

Europeiska kommissionen är EU:s verkställande gren och fungerar som en motor i EU:s lagstiftningsprocess. Kommissionen har exklusiv rätt att lägga fram lagförslag, vilket den gör utifrån

sitt uppdrag att företräda och värna om EU:s intressen som helhet, snarare än enskilda medlemsländers. Dessutom är kommissionen ansvarig för att implementera EU:s lagar och budget samt övervaka att medlemsländerna följer EU:s regelverk. Den leds av en ordförande och en kommissionär från varje medlemsland, var och en ansvarig för specifika politikområden.

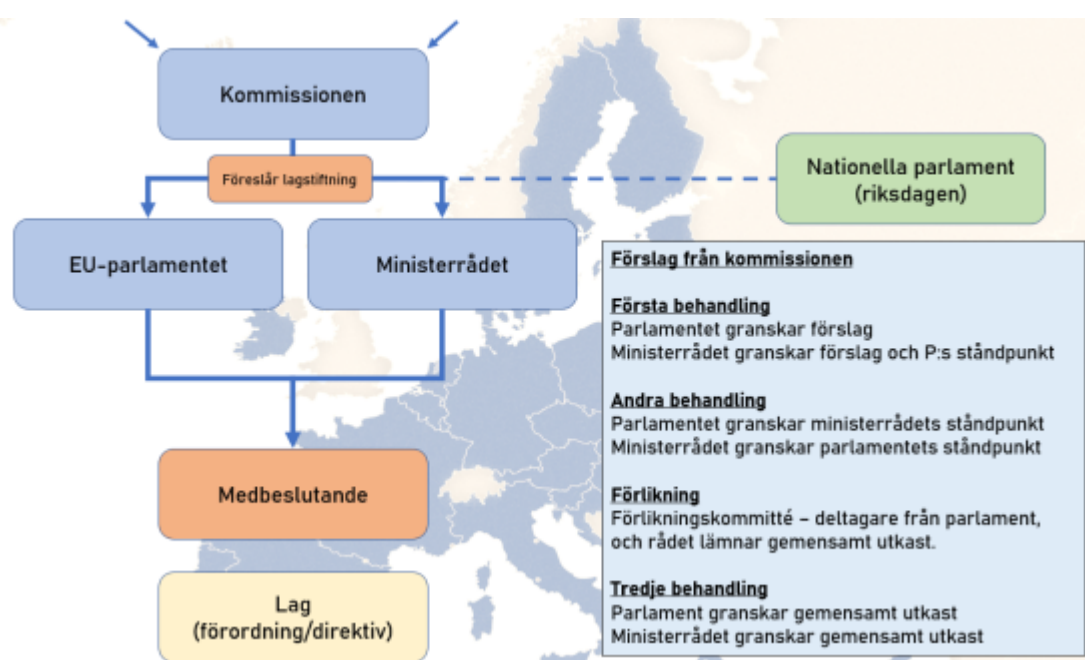
Europeiska unionens råd, ofta kallat **ministerrådet**, är EU:s viktigaste beslutsfattande organ. Det består av ministrar från medlemsstaterna och dess sammansättning varierar beroende på vilket ämnesområde som diskuteras. Till exempel, när rådet diskuterar miljöfrågor, består det av medlemsstaternas miljöministrar. Ministerrådet spelar en nyckelroll i EU:s lagstiftningsprocess, då det ofta måste godkänna lagförslag i samarbete med Europaparlamentet. Rådet är också ansvarigt för att koordinera medlemsstaternas politik, exempelvis inom ekonomi eller utrikespolitik.

Europaparlamentet är den enda EU-institutionen vars medlemmar direkt väljs av EU:s medborgare. Parlamentet representerar EU-medborgarnas intressen och har tre huvudsakliga funktioner: att lagstifta, utöva budgetkontroll, och granska andra EU-institutioner, främst kommissionen. Genom sitt arbete med att anta, ändra och godkänna lagförslag, tillsammans med ministerrådet, utgör parlamentet en del av EU:s lagstiftande makt.

Europeiska unionens domstol är ytterligare en central institution, ansvarig för att tolka EU-lagstiftningen för att säkerställa att den tillämpas på samma sätt i alla EU-länder och att medlemsländerna och EU-institutionerna följer EU:s lagar. Domstolen spelar en kritisk roll i att upprätthålla rättsstatsprincipen inom unionen.

Denna institutionella struktur reflekterar EU:s unika karaktär som en union av stater som delar suveränitet. Genom sina olika institutioner hanterar EU en rad frågor som påverkar dagliga livet för miljontals människor, från handelspolitik och miljöskydd till rättvisa och säkerhet. Varje institution har en distinkt roll men arbetar samtidigt i samverkan för att främja EU:s övergripande mål: att främja fred, stabilitet och välbefinnande inom Europa.

EU:s lagstiftning

Introduktion

En viktig grund för EU-samarbetet är de gemensamma EU-lagar som medlemsländerna kommit överens om. Proceduren inkluderar tre av EU:s institutioner: EU-kommissionen, EU-parlamentet och ministerrådet. Sverige och de andra EU-länderna är med och påverkar genom sina regeringar i ministerrådet och sina folkvalda ledamöter i Europaparlamentet. EU-ländernas nationella parlament ska ta ställning till om det är EU eller EU-länderna själva som bör ta beslut om lagförslagen.

Lagstiftningen inom EU följer ett särskilt schema med tydlig rollfördelning. EU-kommissionens lagförslag behandlas av både EU-parlamentet och ministerrådet. Lagförslagen hanteras även på hemmaplan i medlemsländerna.

Initiativ till lagförslag

Allt börjar med Europeiska kommissionen, som har ensamrätt att lägga fram lagförslag inom EU. Kommissionens förslag baseras på dess uppfattning om vad som behövs på EU-nivå, vare sig det gäller att uppdatera befintlig lagstiftning eller införa nya regler. Innan kommissionen lägger fram ett förslag genomför den ofta omfattande konsultationer och konsekvensbedömningar för att säkerställa att förslaget är välgrundat och adresserar aktuella problem. Ett krav är att EU vill uppnå något av målen som anges i fördragen, och att det dessutom är viktigt att lagstiftning sker på EU-nivå. Kommissionen måste alltså motivera lagstiftningen utifrån **subsidiaritetsprincipen**. Detta kommer de nationella parlamenten särskilt att titta på (se nedan). Dessutom måste kommissionen motivera att lagstiftningen inte går längre än nödvändigt, att man inte lagstiftar mer än vad som behövs för att uppnå målen. Lagen måste alltså motiveras utifrån **proportionalitetsprincipen**.

Behandling i Ministerrådet och Europaparlamentet

När kommissionen har lagt fram ett lagförslag, skickas det vidare till både Europaparlamentet och Europeiska rådet. Dessa två institutioner behandlar förslaget, ofta parallellt. Europaparlamentet, som består av direktvalda ledamöter från alla medlemsstater, granskar, debatterar och föreslår ändringar i lagförslaget utifrån de partipolitiska grupperna. Syftet är att fånga det europeiska folkets vilja. Samtidigt granskar ministerrådet, som består av ministrar från varje EU-medlemsstat, förslaget och kan också föreslå ändringar. Ministerrådet antar delvis ett nationellt perspektiv och funderar på om förslaget passar den nationella (styrande) viljan. Överlag ska alla institutioner jobba för EU och folkens bästa.

Ordinarie lagstiftningsförfarandet

Det vanligaste sättet att anta lagstiftning i EU är genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet (tidigare känd som medbeslutandeförfarandet), där både Europaparlamentet och ministerrådet måste godkänna lagförslaget. Det kräver att båda institutionerna är överens. Om inte EU-parlamentet och ministerrådet är överens om förslaget, inleds förhandlingar för att nå en kompromiss. Detta kan inkludera en andra och ibland en tredje behandling av förslaget där reviderade förslag skickas fram och tillbaka.

Förlikningskommittén

Om Europaparlamentet och ministerrådet fortfarande inte kan enas efter flera behandlingar, inrättas en förlikningskommitté. Denna kommitté består av representanter från både parlamentet och rådet och syftar till att nå en överenskommelse. Om kommittén lyckas hitta en kompromiss, måste förslaget sedan godkännas igen av både parlamentet och rådet.

Slutfasen

Efter att både Europaparlamentet och ministerrådet har godkänt lagförslaget, undertecknas det formellt av de relevanta ordförandena och publiceras sedan i EU:s officiella tidning. Lagen träder i kraft på det datum som anges i lagen eller en viss tid efter publiceringen.

Direktiv

Direktiven, å sin sida, skiljer sig lite från förordningar genom att de sätter upp mål som medlemsstaterna skall uppfylla. Direktiven antas på samma sätt som en förordning, d.v.s. genom ett ordinarie lagstiftningsförhållande.

Adressaten vad gäller direktiven är medlemsstaterna, inte medborgare eller företag. Ofta är syftet med ett direktiv att förhindra och eliminera olikheter i medlemsstaternas lagstiftning. Om medlemsstaternas lagstiftning är alltför olik, så kan det vara skadligt för bland annat den inre marknaden. Därför försöker EU genom diverse direktiv utjämna skillnaderna och erbjuda samma möjligheter. Det skall dock påpekas att medlemsländerna är ansvariga för direktivens implementering. Det innebär att vad länderna faktiskt gör för att se till att målen i direktiven blir uppfyllda kan skilja mellan medlemsländerna. Vissa länder kanske redan har lagar och andra system på plats som helt eller delvis uppfyller målen i direktivet.

Precis som för en förordning måste det finnas stöd i fördragen, att EU vill uppfylla där i antagna mål och att direktivet kan motiveras utifrån både subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

EU-domstolen

EU-domstolen, även känd som Unionsdomstolen, är en framstående institution inom EU med det officiella namnet Europeiska unionens domstol. Dess huvuduppgift är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av EU:s fördrag. Vid överträdelser startar en **fördragsprocess**. Domstolen betonar att EU bygger på rättsstatens principer och fungerar som en rättsunion.

En av domstolens viktigaste roller är att granska lagenligheten av rättsakter från EU:s institutioner och vid behov ogiltigförklara dem om de strider mot fördragen, likt en **författningsdomstol**. EU-domstolen hanterar även många olika typer av mål, inklusive **förhandsavgöranden** där nationella domstolar begär tolkningsbesked om unionsrätten. Det är dock inte möjligt att överklaga nationella

domstolsbeslut till EU-domstolen.

EU-domstolen, belägen i Luxemburg, är en central juridisk institution för Europeiska unionen. Den består av 27 domare, en från varje medlemsland, utnämnda av medlemsstaternas regeringar i samförstånd för en period på sex år.

EU-domstolens tre skilda roller:

1. **Fördragsprocess** (överträdelse - "tvistelösning")
2. **Författningsdomstol** (ogiltigförklaring - "kontroll")
3. **Förhandsavgörande** (fråga om EU-rätt - "tolkning")

Nedan står mer om förhandsavgörande.

Förhandsavgörande

Till sist har vi EU-domstolen i sin roll som uttolkare av EU-rättens regler i det som kalls för förhandsavgörande (en form av tolkning av EU-rätt). Förfarandet används när en nationell domstol har en fråga som de måste döma i där EU-rätten kan behöva beaktas. Det handlar främst om att domstolen måste försäkra sig om att svensk rätt och EU-rätt inte krockar.

Domstolen (underrätt som överrätt) formulerar en rad frågor till EU-domstolen som syftar till att få klarhet i hur EU-rätten ska tolkas, i ljuset av svensk rätt. Ett förhandsavgörande är dock ingen process där omständigheterna i fallet prövas av EU-domstolen. Det enda som sker är en tolkning av EU-rätten. Det är nationell domstol som sedan dömer i frågan (ofta enligt den tolkning man fått genom EU-domstolens förhandsavgörande)

Kan på ytan ses som ett svagt rättsmedel. Men samarbetet mellan nationell domstol och EU-domstolen är en dialog som leder till ett mer effektivt genomslag av EU-rätten i medlemsländerna. Det leder även till en gemensam och enhetlig tolkning och tillämpning av EU-lagstiftning (**rättsharmonisering**).

Det är också ett sätt där individens rätt att få EU-rätt gällande som normalt inte finns - det är en "bakdörr" för en enskild individ (genom nationell domstol) till EU-domstolen. Domstol som i strid mot art. 267 FEUF inte inhämtar förhandsavgörande kan leda till grund för skadeståndstalan för enskild. Därför finns det ett incitament för nationell domstol att, vid osäkerhet, begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Uppgifter

Sverige och EU - del 3 & 4

Konstitutionell rätt - Rättsstat och rättssäkerhet - Normgivningsmakt - Offentlighetsprincipen - Sverige och EU - Ordlista

From:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=konstitutionellraett:sverigeocheu&rev=1789542867>

Last update: 2026/09/16 07:14

